

LIVIU CIULEI

E nevoie și de un alt tip de teatru

Sîntem martorii unei literaturi dramatice de tip nou, care pretinde un alt tip de teatru, cere o nouă formă teatrală. Caracterizarea acestei dramaturgii nu formează obiectul articolului nostru, nici nu pretind că aș avea competența necesară s-o fac. Să lăsăm așadar aceasta pe seama criticilor literari. Ar fi interesant de analizat și motivele nașterii, premisele apariției acestui nou scris dramatic; ele, bineînțeles, trebuie căutate și vor fi găsite, în primul rînd, în complexitatea fenomenelor istorico-sociale actuale, din care ele rezultă ca o necesitate organică de necontestat. Ca orice **act viu**, această literatură nouă se impune, se auto-legiferează. Ea își afirmă dreptul ca o realitate existentă, indiferent de voința, dorința sau prejudecățile noastre cultural-artistice, indiferent de formația noastră. Ba mai mult, în clipa în care înțelegem această literatură, actul adeziunii modelează și ne „remodelează” formația. Lucian Blaga spune în „Filozofia stilului”: „Să nu

uităm că receptivitatea noastră estetică nu e în stare de nativitate curată, ci e totdeauna alterată de o anumită școală care o îngrădește. Pregătirea gustului pentru opera revoluționară se impune, dacă nu pozitiv, cel puțin negativ, pentru a înlătura o teorie estetică existentă prin operele de artă de până aici”.

E limpede că aceste rinduri nu formează un studiu al dialecticii dezvoltării unei noi literaturi de teatru — care ar merita însă să fie analizată cu receptivitatea necesară. Doresc, în schimb, să subliniez că această nouă literatură **există** și, în mod fericit, pentru noi, ea se exprimă cu forță în dramaturgia originală, nouă, românească, marcind un moment de importantă revitalizare, așa cum de atîta vreme așteptam. Mă gîndesc la piesele lui Mazilu, Sorescu, Naghiu și, desigur, și la alții. O dramaturgie în care primează textul, cuvîntul. O literatură care și în spectacol primează **prin cuvînt**, iar cuvîntul exprimă plenar ideile. Acest primat al textului este o cerință nu întotdeauna legitimă reclamată de unii cronicari dramatici, care o susțin fără discernămint în toate cazurile, fără a ține seama de diferențierile de structură și de modalități dramaturgice ale lucrărilor pe care ei le iau în considerație.

Reprezentarea acestei dramaturgii noi, necesită o formulă scenică corespunzătoare, un nou tip de sală de teatru. Există acum o flagrantă contradicție între sălile noastre, construcția lor tradițională și această dramaturgie modernă. Mă refer la piese cu puține personaje, cerind o realizare strînsă, de echipă, fără soliști care să domine ansamblul, fără decor, piese care nu-și găsesc translația propice în teatrul obișnuit. De aceea semnala necesitatea imperioasă a unor teatre experimentale, ca dimensiune și ca arhitectură, adecvate acestui alt tip de text și, mai ales, unui alt tip de receptivitate apărută în rîndul publicului nostru.

Literatura aceasta nu are nevoie de întreg aparatul de iluzie scenică, de ambalajul decorativ, de adausurile regizorale. Dimpotrivă. Soluțiile regizorale sînt cuprinse în cuvînt, în replică, și acest gen dramatic trăiește teatral prin el însuși. Am să dau un singur exemplu: spectacolul **Tandrete și abjecție**, jucat de noi la Regensburg în Republica Federală a Germaniei, pe un podium fără decor, într-o sală de 200 de locuri, și-a demonstrat integral virtuțile și forța de a capta sala, entuziasmînd spectatoriul prezenți, care au răsplătit pe actori nu numai cu tradiționalele aplauze, ci și — prin ceea ce exprimă acolo o maximă adeziune — insistente și îndelungate bătăi din picior. Spectacolul a produs astfel, în condiții scenice care erau propice textului, un ecou mai bogat și mai eficace decît dacă ar fi fost jucat pe o scenă normală, adică pe o scenă de iluzie, într-o sală de peste 600 de locuri, cum e sala noastră de la grădina Icoanei, unde a avut loc premiera.

Acest teatru, care se afirmă tot mai puternic în cîmpul literaturii noastre dramatice, reprezintă o mentalitate de viață, rezultată nemijlocit din fenomenele prezentului. Dar, mai mult, apare ca o necesitate și o cerință legitimă a celor care sînt reprezentați prin acest scris, a celor care au generat această dramaturgie prin însăși existența lor, adică noul public, în special tînăr, căruia piesele, la care mă refer, i se adresează. Avem nevoie de un cadru de tip nou, în concordanță cu ceremonia teatrală nouă, care nu mai suportă ambianța obișnuită, oferită de sălile noastre.

Dacă nu ne conformăm acestui imperativ, în ciuda celor mai nobile intenții, riscăm să rămînem pe loc!

